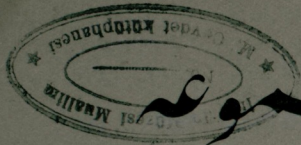

۲ اگستوس ۱۹۲۳

صافی ۸۱

دردنچی جلد

یکی نموده

اولوق استعمال ايديايي ، شومەريلىرى توران
عالمه سده اذغال ايدهك قدر برعامل اولهيلييمى؟
شيمديك بو سوؤلى صورمقه اكثفا ايدرز .

ياشا — بوغه بايلجه اولوب ايلك ريشي
يعني والي، متصرف معنا سنده در. حڪمدار خاموراي
(۱) قانونده بوگه ، باسا = Patan سورتنده
برقاج دهنده كورد . عهد عتيق عزرا كتابتك
عجم ايشلرندن باحت افسانده ، عين كه عين
صورته ذكر ايدلشدر .

ياشا كه سنى نصوت نقطه نظرندن تدقيق ايدلم:
باسا ايله ياشا كه ليريك آرمه لدمكى فرق (ح) ايله
(ش) صدارتي حصوله نيزه ن اشارت ر يعنى
حرملرز . اسى ايرانيلىك آخا ايله نك اسى ماس
= Mas در . مؤخر ايرانيلى (آي) ماه =
Mah ديمشدر . (ماس) كه سنى مرور زمان
ايله (ماه) اولمشدر . عين اصولوك عكسيله (ياح)
كه سنى (باسا) اولور . (س) ايله (ش)
حرفلرلى عر جملرى بر اولديندن (س) برنه (ش)
وضع اولديغندن (باسا) كه سنى (ياشا) اولور .
اليوم يله عراجده (ياشا) ، باحا طرزنده
يازيور و اوصورته تلفظ اونور .

ياشا كه سنى بزه نهوقت ، نه طريق نه صورته
يكمشدر؟ شيمديك بو سوؤلى صورمقه اكثفا ايدرز؟

بك — بوگه ، ميلاددن بش عصر اول
يازيلوب قسما عجم ايشلرله اشتغال ايدن عهد
عتيقيك «دانيال» كتابنده ، براسم مركه قاريشمش
اولديني حاله كوريلور . براسم مركه باياغ = Patbag
دركه اسى مجسمه باياغا = Patibage در .
عهد عتيقه بعض اجني اسلمك املاسى ، سامي
طريقه محفوظ . «ياياغ» كه سنىك املاسك
براسم مرك اولديغه دائر ايرجمه قريده موجودر .
(يات) ، (يك) ، (لقه) ، (ياياغ) ، تعيين
آلان ديمكدر . بعض يرلده (ياياغ) ، ك
برمعاسي (جامع) ، (اصناف) ، (جهت)
ريشي ديمكدر . براسم مركه ، باغ = bag
كه سنىك رئيس معناسى افاده ايتديكي كوريلور .
بز ، يك ولقه معناسى افاده و (يات) ايله
تشكيل ايدن ياياغ اسم مركينده ، برنوع تيار
وزعامت بي «كورك ايسيتوز» .

«ياغ» كه سنى نصوت نقطه نظرندن تدقيق
ايدلم : (غ) (ك) حرفلرلى عر جملرى بر اولد .
يغندن (ش) برنه (ك) وضع اونور ايسه
(ياغ) كه سنى (يك) اولور . «دانيال» كتابتن
اقتباس ايتديكمز (ياغ) كه سنده اساساً (الف)
اولديغندن كه باغ بك اولور .

[۱] خاموراي ايله «تقريباً كبرى ايكى عصر اول
ياشامش و ملكشكند ايرامسى ايجون ۲۸۲ مادهك بر قاتون
وضع ايشدركه اسنه اضافه تسيه اولنيور . خاموراي
قانوني ، يقينه كسب حالنده طبع ايدمكچو .

اوزره يالاندقلى كي ايدن حواليسى باصقيندن
دونه نرده طور سولده كل ضايماته اوغرا مشلردى .
ايشته بوتاريخه قادار آسانيك بر اوچندن كيروب
اوبرندن جيقمقه مالوف اولان تورك سلجوقلرلىك
بوتدن صوركا ييرانلىرك ناصل داهام فضله
اوغرا شوب اولرك مقاومتلرني بير ايدن برازي
روم سلجوق دولتي قوردقلى كوره كيجز .

لسانيات

پادشاه ، پاشا ، بك ، افتدى ، آغا كه ليريك منشألى

سروحه منى تشكيل ايدن كه لك منشألى
بوامه چاليشه جيز شويكه :

پادشاه — بوگه سومري ، صحيح برتلفظ ايله
شومەريدر . شومەر مملكتى ، اسكى كه سنده يعنى
بابل دولتك جنبنده كاڻ اولوب ، كشفيات و معطيات
اخيره ساهه سنده ، قرونو لؤيسى ميلاددن اوتوزايي
عصر اول بر زمانه قدر تاريخاً تثبيت ايدلشدر .
شومەريده بر شهرلك اميرنه ، حاكم ، پاشه
= Patessi دينور . اوزمان شهر حڪمدارلى
اصولى جارى ايدى . مرور زمان ايله ، عنوان
بيوك بر حڪمداره تابع نيم مستقل بر حڪمداره
ورلشدر . بعض اسكى آتور حڪمدارلى ،
كندليرنه «آتورالهنك پاشه» عنواني ورمشلرد .
بوراد پاشه «ويك» معنا سنده در ، زيرا حقيق
قرال ، آتور الهى ايدى . آتور حڪمدارلارندن
بعضيلرى كندليرنه طوغريدن طوغريه آتور
پاشه يعنى حڪمدازى عنوان ورمشلرد .
پاشه سنىك آقاده يعنى بايلجه و آتور پاشه
ايشاقو = Ischakou دركه عرجمه معادلى «شيخ»
ديمكدر .

پاشه كه سنى نصوت نقطه نظرندن تدقيق
ايدلم : (ت) ، (د) ، (س) ، (ش) حرفلرلىك
عر جملرى بر اولديغندن (ت) ، (س) برنه (د) ،
(ش) وضع اونور ايسه پادشاهى = Padeschi
وزمان ايله پادشاه = Padischah اولشدر .
قوالايدنيز پادشاه عنوانك منشألى عجا
بوپاشه سنى كه سيميدر ؟ اكر بوگه ايسه ، نهوقت ،
نه طريق نه صورته بزه يكمشدر ؟ بو ايكي سوؤلى
ايراد ايشد يكمزده ، هنوز تماميله حل ايدلمش
اولان غايت مهم بر مسئله قارشينده بوئيوز .
بو مسئلهده ، شومەريلىك عالمه منسوبيتدر .
علم ، شومەريلىك غيراسى بروم اولديني اثبات
ايتشدر . بعض عاللم ، شومەريلىرى توراني فرض
ايدوز . پاشه سنى كه سنىك تورك طر فندن عنوان

دوقه سى ارمى غره غوار و ايله ريارايت و ارقوتلرله
مفتقاً توركيز قارشى مدافعه قويلد . امير
آرسلا نه قارشى ايلك بر موقعيتدن صوركا همى
ابراهيم ايتال طرفندن مغلوب و ليباريت اسير
ايدلى . و ساچوقلر ازميرلك غارن عر لك
ارزن لوم ديدكلرى ازمرومده و غروبورودلر .
بوآندن اعتباراً توركيز بر لحظه ازمستانه
آقين ايتكندن كرى قالمادلر .

طغول بك شرق و جنوب عصيانلرله مشغول
و بنده لده اوغرا شيركن او طر فلر براز صولوق
آلدى . فقط سلطانين نوموتاي آورودامه يچنك لره
قوالاين اوزره ۱۰۵۱-۱۰۵۱ سنه لنده يكدن
اردوسنك بووك برقىنى شرق مدودندن آلدى .
تورك قطعاتى حر كانه تكرار باشلادى . ۱۰۵۲
قارص و حواليسى ، ۱۰۵۳ و ۱۰۵۴ سنه لنده
وان كولى ساحلارى باصقينه اوغراي و اورالده
۳۰۰۰ كيشيك قوت بر اقدلر . بووضع فرات
كريلرنده فرماندان بونان كه قومه نوس ، برلى
و يا حر تلى بايايى ، بوتون آسيا عسكرى قوتلرني
طوبلايوب ايساقى قومينوسى تخت ايجلاس ايجون
۱۰۵۷ ده استانبول اوسته بوروم سسته مانع
اولمادى . آرتق بغداده صاحب اولان طغول
بك بوتدن استفاده ايتدى ، عسكرى سوريه
سوق ايتدى . ۱۰۵۷ تفرن اولنده ملاطيه
Melitene يما ايدلى . اوتتى سلطانين دوقاس
(۱۰۵۹-۱۰۶۷) زمانده تورك فرات
اوزرنده و سوريه ده حر كاتلرني تعقيب ايتدلىر .
۱۰۵۹ ده سيواس ، ۱۰۶۴ ده آنى توركرك
زيارت اوغراي . ۱۰۶۵ دن اعتباراً هر سسته
اورفه ، انطاكيه ، ۱۰۶۶-۱۰۶۷ فيشنده
ايسه آماتوس و حواليسى زيارت ايدلى . ۱۰۶۷ ده
قىصرى باصقينه اوغراي . عبنى سنده وروم ديوجن
بيرانس حڪمدارى اولدى . بوتون سقز ليرنه
و بوتون عسكرى مهارته رما نجه لارلارندن
فيلارتك ملاطيه ده ، نده مانول قومينوسك
سيوانده بوؤلاليرنه ، نده ۱۰۶۸ ده نيكسار
و عموريه [۱] نك ، ۱۰۶۹ ده ايقونيم [قونيه] نك
تخرينه مانع اولايلىك

اورفه Edesse ، ۱۰۶۵ ، ۱۰۶۷ ، ۱۰۶۸
۱۰۷۱ ده اولان محاصره له مقاومت ايتدى .
مقتل كوچوك آسياده بوتون بوأت اويتامار اوله
انطاعلر بر اقدى كه ابوالفرج بيله توركيزى
«استانبول سوزلرني بيقيان دكزه» قادار
كوتوردى .

معافيه بوتون بولردن صوركا تورك غنائم
واسيرلرني محافظه ايتك و فواتيك ايجون برلرنه
چكيدلر . چونكه ابوالفرجه كوره ملاطيه
ياغا ايدنلر ساسون طاهر نده هيچ برى قورنولماق

[۱] عوربه Amurium آتفه ولاشده ، سفر
بعصار جهتده . سفاريا سنده ، شيمعى موجود اوليان
بر شهردر .

« طلبه ، نه ایچون فدا کارلای وعدا ییدیور ؟ دها مکیل بر تحصیل ایچون دکل ، تحصیلزلاک ایچون... خاطر لازمک ایلک (سوادده) کراتی اناسنده بر طاقم کنج طلبه بی کورده کشلره امر ایدرسه مکتب لری مان ترک ایدم جک لری سوله مشردی و بوتکیفه دشته محافه ایتیمکلم اوزرته آنا وطنم حقدنه بسله دیم مجتدن شهب ایدرمک متأراً عودت ایتمشردی . »

ایشته ، تاغور ، ۱۹۲۱ سنه سی اول بهانده ، هندوستانه انکیز مؤسسه علمیه سینه بقوت ایدلایکنی استخبار ایلدی بی انشاده ایدی که دوستلرند انکیز یونسو و پیسون طرفندن ویران بر قورفرانده بعض همدل طلبه طرفندن بر طاقم مناسبتیز . تظا هراته شاهد اولمشدی . بوحاله متأسف اولان تاغور ، سانیقیقان مدریته یازدی بی رمکتوده یونادی عدم حولی قتیح ایتمش بوتدن عدم تفریک مسای حرکتی مسئول طومعشدر . غاندی بوکا وردیکی جوابده هند کنج لکی قادیلشدرمش اولان آوریو تریه ایدرسنک قیست اخلاقی سی حقدنه قید احتراز سی بر ایتمکه برار بیلان قبالقریده تعیب ایتش وشو صولته بیان تارات ایلشدر . « اوک » هر طرفدن آیلوقه آتته آلتوب یخیره لمک سد اولوغاسی ایستهمم . بالعکس ایستهمم که بوتون مملکتلره عائد نرنگ روزکاری اومده سر بستجه جریان ایستین . فقط بی آلوب کورومسین . دشم محبس دینی دکدر . اوند الهاک اک کوچوک خلوق ایچون بر واردر . اوایلکنز کستاخ عرق ، دین ورنگ کبر وغروبته قایلدر . »

بو امیلانه سوزلر تاغورک تودینی ازاله ایدمه مشدر . تاغور ، غاندیدن شهب ایتمکده ، فقط غاندی مجلردن قورققدنه . نتکیم ۱۹۲۱ سنه سی آغستوسنده ، هندوستانه آلیق باصار باصار کوردی بی «و اسیر ذهین» نه قاشی حقیق بریاتنامه نصر ایتشدر . بو بیاتنامه ک شایان دفت اولان بی ماها تا حقدنه فوق العاده ستایککارانه برقمده بی حاوی اولمای ایدی . تاغور ، بونده هندوستان حرکات حریتروانه سنک مبادیسی خاطر لاندقین صوکر هند رؤسای سیاسی سنک بورکدن ، غلا دستوندن ، ماججینی دین ، غاریلایدن ملام اولدقلری ، کنای اولان بوخولایلرینک خواصدن غریسته تملق ایدمه دیکنی وهند دکل ، انکیز طر زتکرینه اویغون اولدقنی سوله یوردی . « بو انشاده میدانه ماها تا غاندی چیقدی . کندیلری کی کینیش اولاقون بیکرجه بیچاره ک قولومسی قایستنده دوردی . اوندله کندی لسانلرله خطاب ایدیوردی . اوندله حقیق واردی ، برکتاندن آلتش برقره دکل ... اوکا ویریلن ماها تا نای ، ایشته بوتند دولای ، اوک حقیق نامیدر . هندلرلک کندی اتی وکندی

« ماها تا غاندیک تمیل ایتدی کی و دیانده بوتون انسانلر آرمسنده یالکزر اوک تمیل ایدمه یلجه کی غیرت معنویه بزه لازمدر . بودرجه قیبتدار بر خیزش سنک بوتیق مزک نازین کیسته تمیل ایدیلوب کونا کونا انهاماتک نهایتز دالعه لریه ترک اولوغاسی ، وظیفه سی روحک آتشیله اولولره تکرار جان ویرمک اولان مملکتیز انجوک بویوک بر فلا کتدر .. معنوی منامه زک حقیق اخلاقیه نقطه نظرندن فنا اولان سرکشتلرده استهلاک اولوغاسی وجد انحراش برکیفتندر . معنوی قوی ، کور قوت حاله صوق بر چنایندر . »

تاغوره بوسطرلری . عدم تفریک مسای حرکتک کوروتولی مادیسی ایله خلالت و نجاب قتلی دولای سیله هندوستانه ظهور ایدن اعتناشات الهام ایتشدی . تاغور ، ضعیف وحدت وشده مستعد اولان هندلر اوزرنده بوقایمک اجرا ایدمه یلجه کی تأثیر ایدن قورقوردی . تاغورجه شایان ارزو ایدی که هندلر انتقام وامانلر اولان تعمیر وقویض دوشو نهندن اوزلا فاشدر لیسلر ، غیر قابل تعمیر اولانی اونوتسونلر و یالکزر دها بیوک وطنلک روحی وجوده کتیرمی دوشوسونلر . تاغور ، غاندینک افکار و اعمالنده کوردی فکر رافعی نه قدر تقدیر ایدیورم یکی عقیده مک ، یعنی عدم تفریک مسای عمده سنک احتوا ایتدی عنصر نی و نهی و اقدیر سهو سیمز بولیوردی . منی اولان هر شیدن نفرت ایدیوردی . بو مناسبتله برامالیزمک مثبت مفکورسی یعنی حیاتک نشعلری تصفیه ایتک غایه سی بودیزمک ، حیاندن نشعی بویولوب آتفه ساقی اولان منی مفکوره سیله مقایسه ایدیوردی . فقط بو کامقابل غاندی دمه دایمک فصلک قبول ایتک فصلی قدر ضروری اولدقنی جوانی و پرور ، غیرت بصریکه بر اایکسندن مرکب اولدقنی ، هندوستانک : « خارا » دیمک خاصه سی غالب ایتدی کی و بو خاصه کی کندینک اوکا اعاده ایلدیکنی بیان ایدیوردی .

فقط « ماندانی جریان قاشی سوق ایتک تاغورک قدری ایدی ، او ، یالکزر شاعر دکل ، حیانتک شو آتندم آسایک اوروپاده معنوی یالچیلی ایدی . « سانیقیقان » ده تأسیس ایتک ایتدی کی دارالفنون ایچون اوروپا ایله اتفاق ایتک کتشدی . « غرب ایله شرقک حرث خصوصنده تفریک مسای ایچون مواظده بولقن اوزره دک زک بویورنه کلدیمک شو سواستده دیکر طرفده عدم تفریک مسای اهنده وعظو نصیحتده بولونولمای طالعک نه غریب بر جلوسیدر . »

بوندزه آکلاشلدی اوزره تاغور غرب مدنیته ک هندوستاندن اخراجنه موافقت ایدمه مکده . اساساً غاندیکه کندینی کی دوشو تکیکی بیلیمک برار حرصلری قایاران هند ملیتور لکنجه بوکا بومنا ورنلیدی کنی ادراک ایتکده و بوفکرکی بار بار لک کلجکندن قورققدمه .

بک کلمه یی بزه نه وقت ، نه طریق ونه صولته یکمشدر ؟ شید بیلک یسوالی سورمه ل اکنتا ایدیور .

افندی — بوکله یونانجه اولوب بیرانس زمانده تورکجه ی یکمشدر . یونانجه سی آقندی = sfthendi دکره فرانسیزه seigneur کلمه سنک مقابلدر .

آغا — بوکله مک مناشه داتر شدمی به قدر ، هیچ بر قیده راست کلدک .

بالاده ایک اوج کله مک مناشه حیرت ایتملی . تورک لسانده ، شوهر ، آقاده ، ایران کملری واردر . عجم اولدقنی طن ایتدی کیمز (اردو) غلمی یله بایلدر . مجمل بایلردن آتشلر ، بزه مجملردن آتدق .

« آقاده جدن تورکجه نمل یکدی » نامیله اوزون بر تیغ حاضر لافله مشور . آقاده ک تورکجه اولان تأثیر ایدن باعث بوتدی ک بویوک بر حیرت اوایلدره جفی بعض مسئله لک حلته دلالت ایدمکنی طن ایدموز .

دارالفنون معلملرندن

آرام غلانی

مِلَّتِ قَهْتِ مَکَالَرِی

ماها تا غاندی

• اوردوب • دن

—۷—

« راپیندرانات تاغور » [۱] اوروپاده

سنه لجه سورن بر سیاحتدن ۱۹۲۱ سنه سی آغستوسنده هندوستانه عودت ایتدی زمان افکارده مشاهده ایتدی تمحولن فوق العاده متأثر اولشدر . حکیم ایله حواری ، سن پول ایله فلاطون یئنده بالضرور نه قدر آریق موجود اولویلیسر یکدی کندن او قدر آری اولان غاندی ایله تاغور آرمسنده کی ، بو ، بری بیکر تقدیر کار وجدانی اولان ایکی بویوک ذکا آره . سنده ک اختلاف حیایک سیلری آراشدر می لازمدر .

تاغور ، غاندیمکی او طاشقین محبت و ایمان فوتک ، تیلادک وفاتی اوزرنده بوتیق خدمته تمحیص ایلش اولماسی تأمله تلی ایتشدر . معمایه بوکا ، غاندی ده کول ارزوسیه موافقت ایتمه مشدر . فقط تیلادک وقایله هندوستان سیاسی دیشندن محروم اولش و بالطبع برینه بر باشه سنک چیرلمی کس ضرورت ایتشدر . تاغور ایه بوشورونی اسفه شایان کوردیکی ۱۹۲۰ ایلوندن یازدقنی شو سطرلرله اهام ایتشدر :